

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 9” นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 1.3 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง
 - 2.1 ความหมายของทัศนคติ
 - 2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ
 - 2.3 ความสำคัญและประโยชน์ของทัศนคติ
 - 2.4 ลักษณะของทัศนคติ
3. การวัดทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง
 - 3.1 ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ
 - 3.2 วิธีการวัดทัศนคติ
4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางการเรียนการสอนภาษาหลายท่านที่สนใจเรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ให้ความหมายของ “การเรียนรู้ด้วยตนเอง” ไว้หลายทรรณะ ดังนี้

เฮนรี โฮเล็ก (Henri Holec, 1981: 3) เป็นบุคคลแรกที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจ และเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเดวิด ลิตเติล (David Little, 1991: 6) ได้ยกย่อง โฮเล็กว่า เป็นผู้วางรากฐานแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผู้เชี่ยวชาญทางการเรียน การสอนภาษาที่สนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองต่างยึดเป็นบรรทัดฐาน ในปี 1797 โฮเล็กได้ ทำรายงานถึงสภายุโรป (Council of Europe) เพื่อกระตุ้นให้การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นนวัตกรรม ทางการศึกษา และยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความมีอิสระของแต่ละบุคคลในการพัฒนา ความสามารถต่าง ๆ ที่จะทำให้แต่ละบุคคลสามารถปฏิบัติการกิจของสังคมที่ตนดำรงอยู่ให้มีมาก ขึ้น ในเอกสารรายงานดังกล่าว โฮเล็กได้ให้คำนิยามของคำว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนรู้ ภาษาดังประเทศว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็น “ความสามารถของ แต่ละบุคคล ในการรับผิดชอบ การเรียนรู้ของตนเอง และผู้เรียนได้แสดงถึงความพยายามในการกำกับควบคุมกระบวนการเรียนรู้ ของตัวผู้เรียนเอง โดยตัดสินใจด้วยตนเองในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของตนเอง”

จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษของคอลลินส์โคบีลด์ (Collins COBUILD English Language Dictionary, 1987: 15) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า “เป็นความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองในสิ่งที่จะทำมากกว่าให้ผู้อื่นมามีอิทธิพล หรือมาบอกให้ กระทำ”

เดวิด ลิตเติล (David Little, 1990: 7, 1991: 4) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า “เป็นความสามารถในการมีอิสระ คิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ตัดสินใจ และกระทำด้วย การพึ่งพาตนเอง ผู้เรียนจะต้องพัฒนาความสัมพันธ์ทางด้านจิตวิทยา กับกระบวนการและเนื้อหา ของการเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองจะแสดงออกในลักษณะที่ผู้เรียนเรียนรู้ และ ในลักษณะที่ผู้เรียนถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ไปยังบริบทที่กว้างขึ้น”

การเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดของโฮลส์ที่เน้นความสามารถของผู้เรียนในการรับผิดชอบทั้งหมดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเองเป็นแนวคิดที่ฟิล เบนสัน (Phil Benson, 1996: 29) เดวิด ฮอลล์ และเอริน เบกส์ (David Hall and Erin Beggs, 1998: 27) มีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างแคบ และจำกัด บางคนถึงกับคิดว่าเป็นแนวคิดที่ค่อนข้างจะเป็นอุดมคติมากเกินไป แต่แนวคิดของโฮลส์ได้มีผู้นำไปใช้และได้ผลดี และเหมาะกับการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งเป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต่อมาได้มีการปรับแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของโฮลส์ เพื่อให้เหมาะสมนำไปใช้ในระบบโรงเรียน โดยเน้นพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น และริชาร์ด เพ็มเบอร์ตัน (Richard Pemberton, 1996: 6) ได้กล่าวว่า “การให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองของโฮลส์ ได้เปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มลักษณะทางสังคม (Social Dimension) ให้กับผู้เรียนแต่ละคนด้วย” ดังนั้น นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการเรียนการสอนภาษาจึงให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะของพฤติกรรมมากขึ้น แต่ก็ยังยึดแนวคิดของโฮลส์อยู่ รวมทั้งได้มีการผสมผสานความหมายเป็นทั้งพฤติกรรมและความสามารถด้วย ดังนี้

เลสลี ดิคินสัน (Leslie Dickinson, 1987: 11) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าหมายถึง “สถานการณ์ที่ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของตัวเอง และการดำเนินการให้เป็นไปตามที่ผู้เรียนตัดสินใจ”

ริชาร์ด ไรอัน (Richard Ryan, 1991 cited in William Littlewood, 1996: 135) กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นกระบวนการของการตัดสินใจด้วยตนเอง (Self-Determination) หรือ การควบคุมตนเอง (Self-Regulation) ซึ่งหมายความว่าบุคคลนั้นจะรู้ดีว่าตนเองเป็นผู้ริเริ่ม และเป็นผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ นอกจากนี้ไรอายังมองถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นหนึ่งในความจำเป็นและวัตถุประสงค์โดยพื้นฐานของมนุษย์

แอนิตา เวนเดน (Anita Wenden, 1991: 15) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้วิธีการเรียน ผู้เรียนเหล่านี้จะเรียนรู้กลวิธีการทำงาน เรียนรู้ความรู้เกี่ยวกับการเรียน และเรียนรู้ทัศนคติที่ทำให้พวกเขาสามารถใช้ทักษะและความรู้เหล่านี้ได้อย่างมั่นใจ ยืดหยุ่น เหมาะสม และเป็นอิสระจากครูผู้สอน ซึ่งผู้ที่มีลักษณะเหล่านี้คือผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน

คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers, cited in Brian Kenny, 1993: 436) ได้กล่าวไว้ว่า “การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึงความมีอิสระในการเรียนรู้ และการมีโอกาที่จะเจริญเติบโตเป็นบุคคล”

ฟิล เบนสัน (Phil Benson, 1997: 25) ได้ให้คำจำกัดความพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนภาษาว่ามี 3 ประการคือ

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นพฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง และเป็นความสามารถทางด้านเทคนิคที่จะกระทำเช่นนั้น
2. การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นความสามารถทางจิตวิทยาภายในของผู้เรียนที่จะเรียนรู้โดยการนำตนเอง
3. การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการควบคุมเนื้อหา และกระบวนการของการเรียนรู้ของตนเอง

ฟิล เบนสัน และปีเตอร์ วอลเลอร์ (Phil Benson and Peter Voller, 1997: 1) ได้ให้คำจำกัดความของการเรียนรู้ด้วยตนเองในการศึกษาด้านภาษาว่า มีรูปแบบต่างกันอยู่ 5 รูปแบบคือ

1. ในรูปแบบที่เป็นสถานการณ์ซึ่งผู้เรียนเรียนรู้โดยตลอดด้วยตนเอง
2. ในรูปแบบที่เป็นกลุ่มของทักษะที่ผู้เรียนสามารถเรียนและประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้แบบนำตนเอง
3. ในรูปแบบที่เป็นความสามารถที่มีมาแต่กำเนิด ที่มักจะถูกจำกัดในการศึกษาในระบบโรงเรียน
4. ในรูปแบบที่เป็นการฝึกความรับผิดชอบของผู้เรียนในการเรียนรู้ของตัวเอง
5. ในรูปแบบที่เป็นสิทธิของผู้เรียนที่จะตัดสินใจทิศทางของการเรียนรู้ของตนเอง

แอนเดรีย เอช พินาฟลอริดา (Andrea H. Penafloida, 1998: 75) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า “เป็นกระบวนการที่สามารถทำให้ผู้เรียนยอมรับและประเมินผลความต้องการของตนเอง เลือกและใช้กลวิธีหรือแบบการเรียนรู้ของตนเอง และในที่สุดนำไปสู่การจัดการ การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

เชียนเรน พี แม็คคาร์ธี (Ciaran P. McCarthy, 1998: Internet) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า “ถึงแม้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ได้หมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง

แต่ก็เป็นความสามารถ และก็เหมือนกับความสามารถอย่างอื่น ๆ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองจะเกิดขึ้นได้ โดยการฝึกปฏิบัติ หรืออาจหมดไปได้เพราะความเกียจคร้านนั่นเอง"

วิลเลียม ลิตเติลวูด (William Littlewood, 1999 : 1) ได้สรุปความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรจะได้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เพราะการเรียนรู้ทุกอย่างผู้เรียนสามารถทำให้บรรลุได้ด้วยตนเอง และผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถที่จะดำเนินการในการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อไปหลังจากจบสิ้นการศึกษาจากโรงเรียนแล้ว นอกจากนี้การมีความรับผิดชอบนั้น ผู้เรียนจะถือกรรมสิทธิ์ (เพียงบางส่วนหรือทั้งหมด) ในกระบวนการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่ครูเคยทำสืบทอดกันมา เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และกระบวนการประเมินผล

จากความหมายที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนั้น อาจสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของตนเองในการเรียนรู้ ในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และกำกับควบคุมกระบวนการในการเรียนรู้ของตนเอง รวมทั้งมีอิสระในการคิดและกระทำโดยพึ่งตนเอง และมีความสามารถที่จะรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

นักรักศึกษาไม่ว่าจะในประเทศไทยหรือในต่างประเทศก็ตาม ต่างก็ให้ความสนใจและให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนจะเรียนรู้อยู่แต่ในระบบหรือในสถานศึกษาอย่างเฉิวไม่พอ ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของโลกปัจจุบัน อีกทั้งยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่น่าสนใจอีกมากมายที่จะต้องเรียนรู้เมื่อไม่ได้อยู่ในชั้นเรียน หรือเมื่อจบการศึกษาจากสถานศึกษานั้น ๆ แล้ว และดังที่สุมน อมรวิวัฒน์ (2541: 3-5) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการปฏิรูปการเรียนรู้ว่า มนุษย์ทุกคนไม่ใช่แต่คอยรับการสั่งสอนฝึกรอบรมจากผู้อื่น แต่จะต้องเรียนรู้เพื่อรู้วิธี เรียนค้นหา สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง การสอนจากครูตามเนื้อหา หนังสือ และหลักสูตรนั้นไม่เพียงพอ เพราะไม่มีหลักสูตรใดจะขึ้นยงคงกระพันไม่ล้ำสมัย อีกทั้งไม่มีหนังสือเล่มใดจะครอบคลุมเรื่องที่ต้องเรียนได้หมด และไม่มีครูคนใดบอกเด็กได้ทุก

เรื่องทุกเวลาทุกคน ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อรู้จักเลือกตัดสินใจและพึ่งตนเองได้ในการเรียนรู้

ในการสอนภาษาที่สองนั้น การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกของการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาไปแล้วในสังคมประชาธิปไตย (Dietrich, 1979b; Holec, 1980; 1988; Dickinson, 1987; Kohonen, 1987; 1989, cited in Michael Legutke and Howard Thomas, 1991: 270)

ไบรอัน เคนนี (Brian Kenny, 1993: 436) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่งของการศึกษา เพราะเป็นลักษณะเดียวที่การศึกษามุ่งความสนใจไปที่ผู้เรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองที่แท้จริงแล้วผู้เรียนไม่เพียงแต่เป็นผู้มีอิสระในการเลือกวัสดุและวิธีการเรียนต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังสามารถเจรจาในเรื่องหลักสูตรได้ด้วย

ซารา คอตเตอร์อลล์ (Sara Cotterall, 1995: 219) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองในการเรียนรู้ภาษาว่า การที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองได้ เป็นเป้าหมายที่พึงประสงค์ของปรัชญาการสอนและการฝึกปฏิบัติทางภาษา ซึ่งฟิล เบนสัน และปีเตอร์ วอลเลอร์ (Phil Benson and Peter Voller, 1997: 1) ได้กล่าวไว้ว่า “เป็นเวลากว่า 2 ทศวรรษที่การเรียนรู้ด้วยตนเอง และความมีอิสระในการพึ่งพาตนเอง ได้ทวีความสำคัญในสาขาการศึกษาด้านภาษา ซึ่งสอดคล้องกับมารี-โฮเซ เกรมโม และฟิลิป ไรลีย์ (Marie-Jose Gremmo and Philip Riley, 1995: 156) ที่กล่าวไว้ว่า “เป็นเวลากว่า 20 ปีที่การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่สามารถทำให้บรรลุผล และมีอิทธิพลต่อทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติในทุกด้านของการเรียนรู้ภาษาในทั่วทุกภูมิภาคของโลก”

จี เอลลิส และ บี ซินแคลร์ (G. Ellis and B. Sinclair 1989: 1) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง โดยเฉพาะการช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองว่า การเรียนรู้ภาษาจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเมื่อผู้เรียนรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เพราะผู้เรียนจะเรียนในสิ่งที่ตนพร้อมที่จะเรียนรู้ และผู้เรียนที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองยังสามารถจัดการกับการเรียนภาษานอกห้องเรียนได้ นอกจากนี้ผู้เรียนที่รู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษายังสามารถถ่ายทอดวิธีในการเรียนรู้ไปยังการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ด้วย

วิลเลียม ลิตเติลวูด (William Littlewood, 1996: 427) ได้กล่าวไว้ว่า “เป็นเวลาหลายปีมาแล้ว ที่การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นจุดสนใจที่แพร่หลายในการอภิปรายเรื่องการสอนภาษาต่างประเทศ เนื่องจากการเรียนรู้ภาษาเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน วิธีการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเป้าหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระ ไม่ต้องขึ้นอยู่กับผู้สอนในการเรียนรู้และใช้ภาษา”

จอห์นมาร์แชลล์ รีฟ (Johnmarshall Reeve, 1996: 23-24) ได้กล่าวถึงผลลัพธ์ทางบวกที่เกิดจากการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ผู้เรียนที่มีครูสนับสนุนให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความคิดริเริ่มจะแสดงผลด้านการพัฒนาและด้านการศึกษาทางบวก ดังนี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. มีการรับรู้ในความสามารถทางการเรียนและตั้งคมมากขึ้น
3. เห็นคุณค่าในตนเองและนับถือตนเองสูงขึ้น
4. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับแนวความคิด
5. มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น
6. มีความชอบในการทำทาย
7. มีแนวโน้มทางด้านอารมณ์เป็นไปในทางบวกมากขึ้น
8. มีความคงทนและการเข้าชั้นเรียนเพิ่มขึ้น

ฟิล เบนสัน (Phil Benson, 1998: Internet) กล่าวถึงข้อดีของการที่ผู้เรียนมีความสามารถในการรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองว่า การยอมให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้มากขึ้น และการช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสามารถในการรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง จะส่งเสริมแรงจูงใจและคุณภาพในการเรียนรู้

จากความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสำคัญต่อผู้เรียน เพราะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และตลอดชีวิต ผู้เรียนจะคอยแต่ศึกษาเล่าเรียนจากครูผู้สอน และจากสถาบันการศึกษาอย่างเดียวไม่พอเพียง เพราะการเรียนรู้ของคนเราเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ การเรียนรู้ด้วยตนเองยังช่วยพัฒนาความสามารถทางการศึกษา และทางสังคมของผู้เรียนให้มีมากขึ้นด้วย

1.3 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

แคโรลิน เฮนเนอร์-สแตนชินา และฟิลิป ไรลีย์ (Carolyn Henner-Stanchina and Philip Riley, 1978: 94) ได้อธิบายลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า ผู้เรียนต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง ผู้เรียนต้องคงไว้ซึ่งแรงจูงใจในการเรียนรู้ ขอมรับที่จะมีความรับผิดชอบต่อการกำหนดขอบข่ายความต้องการ เป้าหมาย สนใจในการเลือกวัสดุ จัดระบบประสบการณ์ในการเรียนรู้ กำหนดอัตราความก้าวหน้า เวลาที่จะให้กับการศึกษา และวิเคราะห์อุปสรรคในการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องพัฒนาเทคนิคในการเรียนรู้ให้เพียงพอ กำกับควบคุมตนเอง ในการวางแผนกระบวนการเรียนรู้ ประเมินผลตนเอง จัดหาวัสดุในการเรียน ตลอดจนแสดงถึงความตั้งใจที่จะขอมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านปัญญาและความรู้สึกรหรือทัศนคติ ถ้าพบทัศนคติหรือเทคนิควิธีการที่เป็นที่ยอมรับว่ามีประโยชน์มากกว่า

เฮนรี โฮเล็ก (Henri Holec, 1981: 3) ได้กำหนดลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่ามี 5 ประการคือ ผู้เรียนจะต้อง

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาและความก้าวหน้าในการเรียนรู้
3. เลือกวิธีการและเทคนิคที่จะใช้ในการเรียนรู้
4. กำกับควบคุมกระบวนการเรียนรู้
5. ประเมินผลสิ่งที่ได้เรียนรู้มา

วอลเลอรี พิคการ์ด (Vollerie Pickard, 1994 cited in Anchalee Chayanuvat, 1996: 159) ได้อธิบายลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า ผู้เรียนจะมีลักษณะดังนี้ คือ

1. ระบุความต้องการในการเรียนรู้ภาษา
2. กำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ภาษา
3. เลือกวัสดุได้อย่างเหมาะสม
4. เลือกเทคนิคการเรียนได้อย่างเหมาะสม
5. จัดระเบียบเวลาและสถานที่ได้อย่างเหมาะสม
6. มีอิสระและกำกับความก้าวหน้าของตนเอง

เดวิด บอด (David Boud, 1982: 25-28) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนจะทำงานโดยลำพังแยกตัวออกจากผู้อื่น หรือเป็นการเรียนรู้ในลักษณะหนึ่งต่อหนึ่งคือ ระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอนหรือที่ปรึกษาเสมอไป การพัฒนาแนวคิดในการเรียนรู้ด้วยตนเองมิใช่เป็นการสอนที่ไม่มีโครงสร้าง แต่เป็นการสอนที่ต้องมีโครงสร้างและเป็นโครงสร้างที่มากกว่าการสอนที่เป็นรูปแบบของการสอนโดยทั่วไป นอกจากนี้เบาด์ยังให้ความเห็นอีกว่า ถึงแม้ผู้เรียนจะสามารถเลือกเรียนในสถานการณ์ที่ผู้เรียนตัดสินใจว่าตนเองปรารถนาที่จะเรียน แต่การมีอิสระในการตัดสินใจในการรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองยังคงอาศัยผู้รู้เพื่อได้รับข้อมูลและคำแนะนำ ดังนั้น การพึ่งพาซึ่งกันและกันยังเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจึงยังคงมีความสำคัญอย่างมากในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้มากกว่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลทุกอย่าง

เดวิด ลิตเติล (David Little, 1991: 7) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ไม่ใช่ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมี 5 ประการดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเองมิได้มีความหมายเดียวกันกับการสอนตนเอง (Self-Instruction) หรือมิได้จำกัดเพียงแต่ว่าเรียนโดยไม่มีครู
2. ในบริบทของชั้นเรียน การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องยกเลิกความรับผิดชอบของครูโดยสิ้นเชิง และมีได้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีที่สุดเท่าที่เขายทำได้
3. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มิใช่เป็นสิ่งที่ครูต้องทำให้ผู้เรียน ซึ่งหมายถึงมิได้เป็นวิธีการสอนใหม่อีกวิธีหนึ่ง
4. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มิได้เป็นพฤติกรรมที่จะบรรยายได้อย่างง่ายดาย และมีได้มีแค่เพียงองค์ประกอบเดียว
5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มิได้หมายถึงสภาพที่ผู้เรียนจะบรรลุผลได้อย่างสม่ำเสมอ

เลสลีย์ ดิกกินสัน (Leslie Dickinson, 1995: 167) ได้สรุปถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความกระตือรือร้น และมีอิสระในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถระบุเป้าหมาย ตั้งเป้าหมายของตนเอง เพราะสามารถเปรียบเทียบเป้าหมายให้เหมาะสมกับความต้องการในการเรียนรู้ และความสนใจของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้กลวิธีในการเรียนรู้ และกำกับกับการเรียนรู้ของตนเองได้

ฟิล เบนสัน (Phil Benson, 1998: Internet) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการไม่พึ่งพาอาศัยใครนั้น ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการควบคุมเนื้อหา และวิธีการเรียนรู้มากกว่าที่เรียนเป็นปกติ ในบริบทของการเรียนรู้ภาษาในห้องเรียนนั้น ผู้เรียนจะต้องมี หรือพัฒนาความสามารถที่จะเรียนรู้โดยลำพัง ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมของสถาบันที่ผู้เรียนศึกษาอยู่นั้น ได้ให้โอกาสเขาได้เรียนรู้ด้วยตนเองด้วย

เลสลีย์ ดิกกินสัน (Leslie Dickinson, 1994: 49) ได้ให้แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยตนเองในด้านภาษาว่า ผู้เรียนจะมีลักษณะดังนี้คือ

1. มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาเป้าหมาย
2. มีทัศนคติที่ดีในเรื่องบทบาทของผู้เรียนที่มีต่อการทำงานอย่างเป็นอิสระ
3. มีทักษะการเรียนรู้ที่รวมถึงความรู้ในเรื่องวัตถุประสงค์ การเลือกกลวิธี การประเมินตนเอง และการกำกับตนเอง

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนจะต้องมีการยอมรับที่จะมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง สามารถตัดสินใจ ควบคุมดูแลกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ เลือกกลวิธีและวัสดุในการเรียนได้เอง ตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ นอกจากนี้ยังต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระ มีลักษณะยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของตนเองได้

2. ทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

2.1 ความหมายของทัศนคติ

คำว่า “ทัศนคติ” ซึ่งในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Attitude มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า Aptus ซึ่งมีความหมายว่า ปรับเปลี่ยน ทำให้เหมาะ เหมาะสม (Sandra J. Savignon, 1983: 111)

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ ทัศนคติไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

กอร์ดอน ดับบลิว ออลพอร์ต (Gordon W. Allport, 1935: 810) ให้คำจำกัดความของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ สภาวะความพร้อมของจิตใจและประสาทอันเกิดจากประสบการณ์ ที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง หรืออิทธิพลต่อการตอบสนองของแต่ละบุคคลต่อวัตถุและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เจ พี กิลฟอร์ด (J. P. Guilford, 1959: 223) กล่าวถึง ทัศนคติว่า หมายถึง อารมณ์ที่ซับซ้อนของบุคคลในการที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบถึงต่าง ๆ เช่น บุคคล สถาบัน หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น โปสท์ โรงเรียน การแต่งงาน รัฐบาล เชื้อชาติ ประเทศ เป็นต้น

เออร์เนสต์ อาร์ ฮิลการ์ด (Ernest R. Hilgard, 1971: 614) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าหมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งของ แนวความคิด หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่จะเข้าหาหรือหลีกเลี่ยง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าดังกล่าวในทางที่เอนเอียงไปในลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งดังกล่าวนั้นอีก

ลีออน เอ จาโคโบวิทซ์ (Leon A. Jakrobovits, 1971: 243) อธิบายความหมายของทัศนคติว่า หมายถึง ความสนใจอันเป็นสภาวะที่เป็นแรงผลักดันอยู่ภายในตัวบุคคลนั้น หรือหมายถึง ความรู้สึกเห็นด้วยหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อสิ่งนั้น ๆ

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973: 49) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือหนีห่างหรือต่อต้านเหตุการณ์ บุคคล สิ่งหนึ่งสิ่งใดเช่น รักเกลียดกลัว ไม่พึงพอใจต่อสิ่งนั้น ๆ

แอนน์ อแนสตาสี (Anne Anastasi, 1976: 543) กล่าวไว้ว่า “ทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น กลุ่มชน ประเพณี หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทัศนคติไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปอ้างอิงได้จากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลนั้นแสดงออกมา หรือท่าทาง”

เลสเตอร์ เอ เลฟตัน (Lester A. Lefton, 1979: 386) ได้กล่าวถึงความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นรูปแบบของความรู้สึก ความเชื่อ และความโน้มเอียงของพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น ความคิด หรือ วัตถุ

บี อาร์ เฮร์เกนฮาห์น (B. R. Hergenhahn, 1980: 189) กล่าวถึงทัศนคติว่า หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในอันที่จะตอบสนองต่อวัตถุหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดมาจากความรู้

แอนิตา เวนเดน (Anita Wenden 1991: 52) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นแรงจูงใจ ความเชื่อ การวัดประเมิน การยอมรับ หรือ การตอบสนองหรือหลีกเลี่ยงต่อแนวคิดนั้น ๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 3) ได้สรุปความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2538: 84) ได้กล่าวถึงความหมายของทัศนคติว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายหลังจากมีประสบการณ์ในสิ่งนั้น และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่จะสนองต่อสิ่งเรานั้นไปทางใดทางหนึ่ง หรือในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น แสดงออกในลักษณะพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบสิ่งนั้น สนับสนุนสิ่งนั้น ๆ อีกลักษณะหนึ่งคือ แสดงออกในทางไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุนสิ่งนั้น ๆ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (1996 : 207) ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั้น และมีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือ พฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

สุชา จันทร์ธอม (2541: 242) ได้กล่าวถึง ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะเป็นไปในทำนองพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ทัศนคติมิได้คิดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ทักษะคิด หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น ของบุคคลที่เกิดจากความโน้มเอียงของจิตใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น มีความรู้สึกที่เห็นดีเห็นชอบหรือต่อต้าน ซึ่งบุคคลนั้นอาจแสดงทัศนคติออกมาทางพฤติกรรม หรืออาจจะไม่แสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นก็ได้

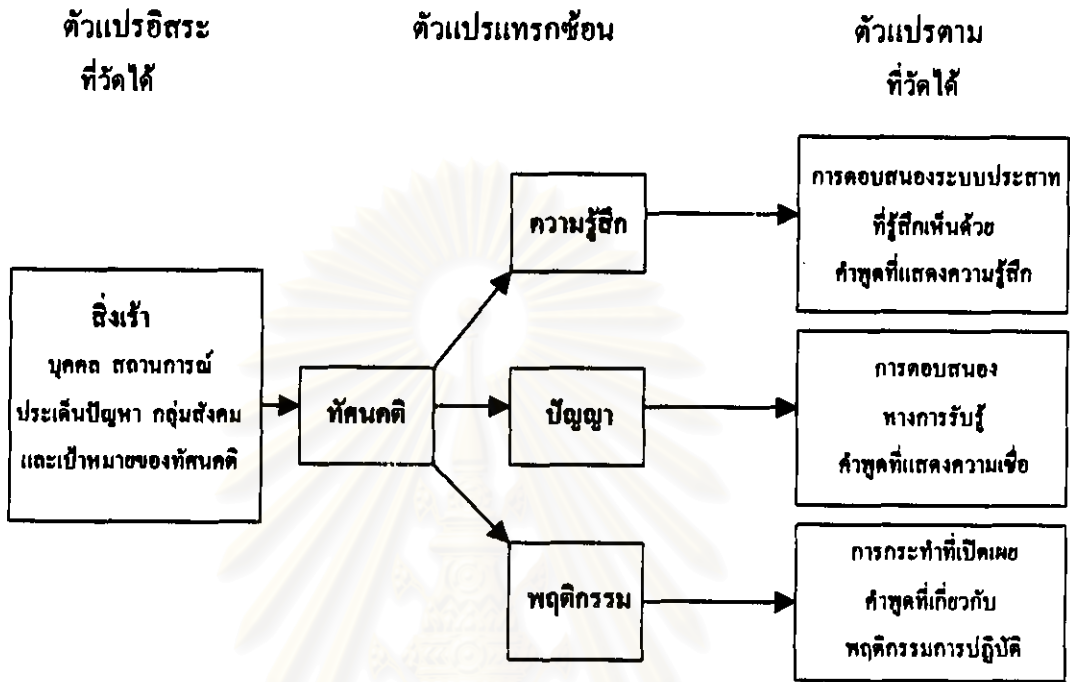
2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

แฮรี ซี ไทรแอนดิส (Harry C. Triandis, 1971: 2-3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติว่ามี 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อ หรือประเมินผลสิ่งเรานั้น ๆ
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเรานั้น ๆ เป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินสิ่งเรานั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือเลวอย่างไร
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบด้านความโน้มเอียงของบุคคลที่จะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ ไทแรนดิสได้เสนอในรูปแบบภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 องค์ประกอบของทัศนคติ (Harry C. Triandis, 1971: 3)

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่า การเกิดปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้าจะมีทัศนคติเป็นตัวแปรร่วมอยู่เสมอ ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ ความรู้สึก ปัญญา และพฤติกรรมซึ่งแต่ละประเภทคือ องค์ประกอบหนึ่งของทัศนคตินั้นเอง

อาร์ เอ็ม กานเย (R. M. Gagne, 1985 อ้างถึงในศิริชัย กาญจนวาที, 2534 : 77-78) ได้กล่าวถึง ทัศนคติว่า ทัศนคติ เป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกแนวทางการแสดงออกเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กานเยมีความเชื่อว่าทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านจิตใจ (Affective Component) ซึ่งเป็นความรู้สึกในทางบวกหรือลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) ซึ่งเป็นลักษณะอาการที่บุคคลแสดงออกอันเป็นผลเนื่องมาจากความรู้และความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) ซึ่งเป็นความรู้ที่ครอบคลุมทักษะทางสติปัญญา สารสนเทศจากถ้อยคำ และทักษะทางกลการ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการคาดหวังทางสังคม ผลตอบแทนที่จะได้รับ และผลที่ตามมาจากการกระทำที่แสดงออก

นอกจากนี้ สุชา จันท์ธรม (2541: 242) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติว่า องค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติมี 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognition Component) เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้หรือความเชื่อถือนของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากบุคคลมีความรู้หรือเชื่อว่าสิ่งใดดี ก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ในทางตรงข้าม หากมีความรู้อีกก่อนว่า สิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกของบุคคล ซึ่งมีอารมณ์เกี่ยวข้องอยู่ด้วย นั่นคือ หากบุคคลมีความรู้สึกรัก หรือชอบพอในบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็จะช่วยให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้นไปด้วย แต่ถ้าหากมีความรู้สึกเกลียดหรือโกรธบุคคลใดหรือสิ่งใด ก็มักจะทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Action Tendency Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล คือ ความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตอบโต้บางอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่เขาแสดงออกมานั้นเกิดจากความรู้และความรู้สึกที่เขามีอยู่เกี่ยวกับวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคลนั้น ๆ นั่นเอง

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติ จะเห็นได้ว่า ทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน เพราะเมื่อมีความรู้ความคิดหรือความเชื่อแล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึกเกิดอารมณ์ จึงส่งผลให้เกิดการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมในที่สุด

2.3 ความสำคัญและประโยชน์ของทัศนคติ

จากการที่มึ่นักการศึกษาและนักจิตวิทยามากมายที่ได้สนใจ และให้ความหมายของทัศนคติอันแสดงให้เห็นว่า ทัศนคติมีความสำคัญและมีประโยชน์ดังที่นักวิชาการและนักจิตวิทยาได้เสนอแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของทัศนคติในแง่ต่างๆ ดังนี้

สุชา จันทร์เอม (2541: 242) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นอย่างมาก บุคคลผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อ บุคคลใด วัตถุใด เหตุการณ์ใดหรือเรื่องใด บุคคลนั้นก็จะไม่รังเกียจต่อสิ่งเหล่านั้น เช่น นักเรียนคนใดที่มีทัศนคติที่ดีต่อครูผู้สอน นักเรียนคนนั้นก็ชอบเรียนกับครู ครูก็จะสอนด้วยความสะดวก ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอันมากต่อการเรียนการสอน

ทัศนคติมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเรียนการสอนในทุกสาขาวิชา ดังที่ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์ (2523: 2) กล่าวไว้ว่า “ทัศนคติต่อวิชาที่เรียนมีบทบาทสำคัญมากในอันที่จะส่งเสริม หรือสกัดกั้นการเรียนรู้ในวิชานั้น ๆ ฉะนั้นการสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดแก่ผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์เป็นอย่างมาก”

สำหรับการเรียนการสอนภาษา ทัศนคติของผู้เรียนมีผลต่อการเรียนรู้ภาษา ทัศนคติของผู้เรียนเป็นตัวแปรทางด้านจิตวิทยาและบุคลิกภาพของตัวผู้เรียน ที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาทางด้านภาษาควรให้ความสนใจ เพราะมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษา ดังที่ อี แฮทซ์ (E. Hatch, 1976 cited in Heidi Dulay, Marina Burt and Stephen Krashen, 1982: 71) พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติและความรู้สึกมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาที่สองซึ่งสอดคล้องกับแซนดรา เอส ซาวิยอง (Sandra S. Savignon, 1983: 110) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองว่า ในบรรดาตัวแปรมากมายในการเรียนรู้ภาษานั้น ทัศนคติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่มองเห็นกันมากที่สุด และตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาที่สองก็คือ ทัศนคติของผู้เรียนนั่นเอง

แดเนียล แคทซ์ (Daniel Katz, 1960: 163-204) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติดังนี้คือ

1. ทัศนคติเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการปรับตัว ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมาจากความโน้มเอียงในการที่จะให้ได้รับผลตอบแทนให้มากที่สุด
2. ทัศนคติเป็นเครื่องป้องกันและต่อต้านความเป็นอัตโนมัติของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลนั้นไม่ต้องรับรู้ในเรื่องความจริงที่มีได้แสดงถึงการยกย่องชมเชยบุคคลนั้น หรือปกป้องสภาวะจิตของ

บุคคล เพราะความคิดหรือความเชื่อบางอย่างทำให้ผู้คิด หรือผู้เชื่อสบายใจ ส่วนจะผิดหรือถูกนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

3. ทักษะคิดแสดงค่านิยมให้คนเห็นหรือรับรู้ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นเกิดความพอใจ
4. ทักษะคิดเป็นความรู้ ซึ่งยึดความต้องการของแต่ละบุคคลเป็นหลัก เมื่อบุคคลนั้นมี ทักษะคิดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็จะเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ และทำนายสิ่งนั้น ๆ ได้

แฮรี ซี ไทรแอนดิส (Harry C. Triandis, 1971: 4-5) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทักษะคิด สรุปได้ดังนี้

1. ทักษะคิดช่วยทำให้บุคคลเข้าใจในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปแบบหรือ จัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา
2. ทักษะคิดช่วยให้มีการเข้าข้างตัวบุคคล โดยช่วยให้บุคคลนั้นหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีและ ช่วยปกปิดความจริงบางอย่าง
3. ทักษะคิดช่วยบุคคลในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อน ซึ่งมีปฏิริยาตอบโต้ หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไปนั้นส่วนมากจะนำไปในสิ่งที่นำความพอใจมาให้
4. ทักษะคิดช่วยให้บุคคลแสดงออกถึงค่านิยมพื้นฐานของตนเอง

สงวนศรี วิรัชชัย (2527: 12) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทักษะคิดไว้ 3 ประการ คือ

1. ทักษะคิดเป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักบุคคลได้บรรลุเป้าหมายบางอย่างที่ต้องการ (Need Satisfaction or Adjective Function) จะเห็นได้จากกรณีที่เราต้องการจะทำงานชิ้นหนึ่งให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพ ก็จะต้องสร้างทักษะคิดเชิงนิมิตต่อการทำงานชิ้นนั้น จึงจะมีโอกาสทำงานได้สำเร็จตามความประสงค์ ดังนั้น ทักษะคิดบางอย่างจึงมีประโยชน์ในการช่วยให้นักบุคคลได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ หรือช่วยให้นักบุคคลปรับตัวเข้ากับกลุ่มและสถานการณ์ได้
2. ทักษะคิดช่วยให้นักบุคคลมีหลักการและมีกฎเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรม หรือกล่าวได้ว่า ทักษะคิดช่วยพัฒนาค่านิยมให้กับบุคคล การที่บุคคลมีทักษะคิดต่อผู้คน เหตุการณ์ สถานการณ์ และสิ่งต่าง ๆ ในสังคม จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักบุคคลสามารถประเมิน และตัดสินใจได้ว่าตนจะเลือก และยึดถือหลักการ ประพฤติตนอย่างไร จึงจะเป็นที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น
3. ทักษะคิดเป็นสื่อหรือช่องทางที่จะช่วยให้นักบุคคลได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ (Knowledge Function) ถ้าเราไม่มีทักษะคิดต่อผู้คน เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใด

เราจะไม่ใส่ใจกับผู้คน เหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ เมื่อไม่ได้ใส่ใจก็จะไม่ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ หรือได้น้อยกว่าความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เราใส่ใจ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทักษะมีความสำคัญต่อชีวิตของคนเรา เพราะทัศนคติจะช่วยให้นักกลประเมินตนเอง ตัดสินใจได้ว่าจะประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ติดต่อดังใด ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึก ความเชื่อ ที่จะกระทำสิ่งนั้น ในการเรียนรู้ภาษาก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้เรียนมีทัศนคติที่ติดต่อการเรียนรู้ภาษาก็จะมีความเชื่อและมีความรู้สึกที่ติดต่อการเรียนรู้ภาษาซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาในที่สุด

2.4 ลักษณะของทัศนคติ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึง ลักษณะของทัศนคติ ดังต่อไปนี้

จัม ซี นันแนลลี (Jum C. Nunnally, 1959: 312) ได้สรุปลักษณะสำคัญของทัศนคติว่า แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ทัศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิด และการกระทำของบุคคล เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยเฉพาะ
3. ทัศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวรพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละบุคคลต่างก็ได้สะสมประสบการณ์การรับรู้ และผ่านการเรียนรู้มาเป็นอันมาก อย่างไรก็ตาม ทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

มาร์วิน อี ชอร์ และแจ็ก เอ็ม ไรท์ (Marvin E. Shaw and Jack M. Wright, 1967: 6-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นผลจากการที่บุคคลประเมินผลจากสิ่งเร้า แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม

2. ทักษะคิดของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยจะครอบคลุม ช่วงของทัศนคตินั้น ซึ่งจะแปรค่าได้ทั้งมาก ปานกลาง และน้อย

3. ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีมาแต่กำเนิด หรือเป็นผลมาจาก โครงสร้างภายในร่างกายและวุฒิภาวะ

4. ทักษะคิดขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม

5. ทักษะคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน อาจมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่ง อาจก่อรูปขึ้นเป็นทัศนคติเฉพาะบุคคลต่อสิ่งเร้านั้น ๆ

6. ทักษะคิดเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่คงที่และเปลี่ยนแปลงได้ยาก ทักษะคิดเกิดได้ 2 ลักษณะคือ

ก. ทักษะคิดทางบวก (Positive Attitude) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะ ของความพึงพอใจ เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ หรืออยากเข้าใกล้สิ่งนั้น

ข. ทักษะคิดทางลบ (Negative Attitude) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะ ของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อบ่นขิงขง หรือต้องการหนีให้ห่าง สิ่งนั้น

เออรอน ควินน์ ซาเทิน (Aaron Quinn Sartain, 1973: 108-109) กล่าวถึงลักษณะของ ทักษะคิดไว้ดังนี้

1. ทักษะคิดเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น คน สิ่งของ แม้กระทั่งสิ่งที่เป็น นามธรรมเช่นความมีเสรีภาพ หรือพระผู้เป็นเจ้า เป็นต้น

2. ทักษะคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมมีทิศทาง คือ ทักษะคิดที่เป็นไปในทางบวก หรือลบ และ มีความเข้มข้น คือ ระดับความชอบหรือไม่ชอบมากน้อยแตกต่างกันออกไป

3. ทักษะคิดเป็นความโน้มเอียงในการแสดงออกของบุคคลในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เดวิด ฮอเธอร์ซอล และคณะ (David Hothersall and others, 1985: 521) ได้กล่าวถึง ลักษณะของทักษะคิดซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะคิดเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง

2. ทักษะคิดเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา

3. ทักษะคิดเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

ไพบูลย์ อินทวิชา (2517: 48) ได้สรุปลักษณะสำคัญของทัศนคติไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดบุคคลจะมีทัศนคติต่อเรื่องเดียวกันที่แตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ คือ สภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับอายุ เชาวนปัญญา ระดับการศึกษา ฯลฯ
2. ทัศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิด และการกระทำของบุคคล เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางให้ทราบล่วงหน้าว่าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นในลักษณะบวกหรือลบก็ได้
3. ทัศนคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างจะถาวร เพราะแต่ละบุคคลได้เรียนรู้และสะสมประสบการณ์มามาก อย่างไรก็ตามทัศนคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และการเรียนรู้

ปริยาพร วงศ์นุตรโรจน์ (1996: 211-213) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะที่สำคัญของทัศนคติ ดังนี้

1. ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัวเช่น บุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม แต่ประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็อาจจะมีทัศนคติที่แตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น
2. ทัศนคติเป็นการเตรียมหรือเป็นความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า จากภายในของจิตใจมากกว่าภายนอก สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้ามีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวข้องกับอารมณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อธิบายได้ยาก และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล
3. ทัศนคติมีทิศทางของการประเมิน กล่าวคือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วยก็เรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวกและถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่า ไม่ชอบ ไม่พอใจ เรียกว่าเป็นทิศทางในทางลบ ทัศนคติทางลบไม่ได้หมายความว่าไม่ควรมีทัศนคตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดีเท่านั้น เช่น ทัศนคติในทางลบต่อการโกงต่อการเล่นการพนัน การมีทัศนคติในทางบวกก็ไม่ได้ หมายความว่า ทัศนคตินั้นดีและพึงปรารถนา เช่น ทัศนคติทางบวกต่อการ โภก การสูบบุหรี่ เป็นต้น
4. ทัศนคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึกถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ไปอีกทางหนึ่ง

5. ทักษะมีความคงทน ทักษะเป็นสิ่งที่คุณยึดมั่นถือมั่นและมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในทักษะดีต่อสิ่งใดทำให้การเปลี่ยนแปลงทักษะเกิดขึ้นได้ยาก

6. ทักษะเป็นทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน เป็นสถานะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออก ก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้น มีทักษะดีอย่างไรในเรื่องนั้น ทักษะดีที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากได้รับกระตุ้น และการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูคำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้วอาจจะเป็นเพราะถูกทำทายนก่อน

7. ทักษะดีจะต้องมีสิ่งเร้าจึงจะมีการตอบสนอง แต่ก็ไม่จำเป็นว่าทักษะดีที่แสดงออก จากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะก่อนแสดงออกบุคคลนั้นอาจปรับปรุงให้เหมาะกับปทัสถานของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

ในด้านการเรียนการสอนภาษา แอนิตา เวนเดน (Anita Wenden, 1991: 52-53) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของทักษะดีในการเรียนรู้ภาษาว่ามี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ทักษะดีต้องมีเป้าหมาย หมายถึง ความเชื่อ ความคิด ที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในการเรียนรู้ภาษา ผู้เรียนย่อมมีความเชื่อ ความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาของตน

2. ทักษะดีสามารถประเมินค่าได้ หมายถึง เป้าหมายของทักษะดีอาจก่อให้เกิดความชอบ หรือไม่ชอบ ความเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย การยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ผู้เรียนภาษาบางคน อาจเห็นด้วยกับแนวคิดที่ให้ผู้เรียนต้องยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น ขณะที่ผู้เรียนบางคนอาจมีความโอเอียงที่จะชอบ หรือ อาจจะไม่เห็นด้วยกับการเรียนรู้แบบมีอิสระพึ่งตนเอง

3. ทักษะดีมีส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรม หมายถึง ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อเป้าหมายของทักษะดี นั่นคือ ถ้าผู้เรียนภาษามีทักษะดีที่ติดต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง เขาก็จะมีความพยายามที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ผู้เรียนที่มีทักษะดีที่ไม่ติดต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง เขาก็จะไม่มี ความพยายามที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

จากแนวคิดในเรื่องลักษณะของทักษะดีดังกล่าว สรุปได้ว่า ทักษะดีเกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำ และเป็นตัวกระตุ้นที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาว่าชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งทักษะดีที่เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถึงแม้ว่าทักษะดีจะมีความคงทนก็ตาม และลักษณะของทักษะดีในการเรียนรู้

ภาษานั้นจะต้องมีเป้าหมาย ประเมินค่าได้ และแสดงออกทางพฤติกรรมนั่นเอง

3. การวัดทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

จากการศึกษาลักษณะของทัศนคติจะเห็นได้ว่า ทัศนคติเป็นนามธรรม เป็นพฤติกรรม ที่ตัวบุคคลคนนั้นเท่านั้นเป็นผู้รู้ว่าคุณเองมีทัศนคติคือ มีความคิด ความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งหนึ่ง ดังนั้น เพื่อศึกษาว่าคุณคนนั้นมีทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจึงต้องมีการวัดทัศนคติ

แอนิตา เวนเดน (Anita Wenden, 1991: 52-60) ได้เสนอแนะให้วัดทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ทัศนคติต่อบทบาทของตนเองในกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น ความสนใจ หรือความชอบของผู้เรียนที่มีต่อความตั้งใจในการที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของตนเอง โดยมองเห็นว่าตนเองมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งมี 3 ลักษณะคือ

1.1 การเรียนรู้อย่างมีอิสระ หมายถึง ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยไม่ต้องคอยพึ่งพาแต่ครูผู้สอน ไม่ต้องรอเรียนในชั้นเรียน การเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการบังคับของครูผู้สอนผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง

1.2 การริเริ่มด้วยตนเอง หมายถึง ผู้เรียนริเริ่มที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ภาษาอังกฤษและหาวิธีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

1.3 การมีความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของตนเอง และเมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วยังคงหาวิธีการจดจำ ฝึกฝนและนำไปใช้ซึ่งเป็นการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองตลอดกระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

2. ทัศนคติต่อความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษคือ ความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็น ความสนใจ หรือความชอบของผู้เรียนที่มีต่อความมั่นใจในตนเอง และมีความเชื่อว่า ตนเองมีความสามารถที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษและมีความสามารถที่จะนำตนเอง หรือจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของตนเองได้ ซึ่งมี 2 ลักษณะคือ

2.1 ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยทั่วไป หมายถึง ผู้เรียนมั่นใจในตัวเองว่าตนเองสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ วิธีที่จะเรียนไม่หือถอยต่ออุปสรรคใด ๆ ในการเรียนรู้

2.2 ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง หมายถึง ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของตนเองในการตั้งเป้าหมาย เลือกวิธีการและวัสดุในการเรียน กำกับควบคุมกระบวนการเรียนรู้ วัดความก้าวหน้า และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

3.1 ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531: 62-81) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดทัศนคติไว้ดังนี้

1. วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม เนื่องด้วยทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคล ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ทางด้านที่ดี หรือ ไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใด ฉะนั้น การทราบทัศนคติของบุคคลย่อมช่วยให้สามารถทำนายการกระทำของบุคคลนั้นได้ แม้จะไม่ถูกต้องเสมอไปก็ตาม

2. วัดเพื่อหาทางป้องกัน ในโลกเสรีนั้นการที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดอย่างไรนั้น เป็นสิทธิของเขา แต่การอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุขในสังคม ย่อมจะเป็นไปได้เมื่อพลเมืองมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน และไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม ในการประกอบอาชีพบางประเภทจึงจำเป็นต้องได้บุคคลที่มีทัศนคติอันเหมาะสมมาเป็นผู้ปฏิบัติ

3. วัดเพื่อหาทางแก้ไข ในสังคมประชาธิปไตยนั้นบุคคลสามารถจะมีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งแตกต่างกันไปได้มาก แต่ในบางเรื่องมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความคิดเห็นและทัศนคติที่สอดคล้องกัน เพื่อที่ประชาชนจะได้มีการกระทำที่พร้อมเพรียงกัน

4. วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล ทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นเปรียบเสมือนสาเหตุภายในซึ่งมีกำลังผลักดันให้บุคคลกระทำไปได้อย่างต่าง ๆ กัน สาเหตุภายในหรือทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนี้ อาจได้ผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกด้วยส่วนหนึ่ง และทัศนคติของบุคคลอาจเป็นเครื่องกรองหรือเครื่องหันเหอิทธิพลของสาเหตุภายนอก ที่มีต่อการกระทำของบุคคลนั้นได้ ฉะนั้นการเข้าใจ

อิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลให้ชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่าง ๆ ต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

จะเห็นได้ว่า ในการวัดทัศนคติของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดๆ ก็ตามก็เพื่อให้เราสามารถเข้าใจและทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ รวมทั้งยังเข้าใจในสิ่งแวดล้อมภายนอกรอบ ๆ ตัวของบุคคลนั้น และในที่สุดนำไปสู่การป้องกันแก้ไข และความเข้าใจกันในสังคม อันแสดงให้เห็นว่าการวัดทัศนคตินั้นมีประโยชน์นั่นเอง

3.2 วิธีการวัดทัศนคติ

ทัศนคติเป็นเรื่องของความรู้สึกคุณลักษณะภายในจิตใจของบุคคล ดังนั้นการวัดทัศนคติของบุคคลจึงเป็นการวัดที่ซับซ้อน ไม่สามารถวัดได้โดยตรงดังที่ หลุยส์ แอล เซอร์สตัน (Louis L. Thurstone, cited in William A. Scott, 1968: 206 - 210) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนั้นการวัดทัศนคติจึงวัดโดยตรงไม่ได้ แต่สามารถวัดได้ในรูปของความคิดเห็น (Opinion) หรือจากการแสดงออกทางภาษา (Verbal Expression)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (1996: 215) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดทัศนคติไว้ ดังนี้

1. การศึกษาทัศนคติ เป็นการศึกษาความคิดเห็นความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็น หรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดทัศนคติจึงเป็นการวัดทางอ้อม จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีแบบแผนคงที่
3. การศึกษาทัศนคติของบุคคล มิใช่แต่เป็นการศึกษาทิศทางทัศนคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของทัศนคตินั้นด้วย

ในการศึกษาทัศนคติของบุคคล มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษามากมาย ที่พยายามหาวิธีการที่จะวัดทัศนคติของบุคคลออกมาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

อัลเลน แอล เอ็ดเวิร์ดส์ (Allen L. Edwards, 1957: 3-16) ได้เสนอรูปแบบในการวัดทัศนคติ สรุปได้ดังนี้

1. โดยการสัมภาษณ์หรือการซักถามโดยตรง วิธีนี้เป็นวิธีง่ายและตรงไปตรงมาที่สุด ที่ผู้ถามจะได้ทราบความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่มีข้อเสียว่าผู้ถามอาจจะไม่ได้รับคำตอบ เนื่องจากอาจเกิดความเกรงกลัวต่อการแสดงความคิดเห็น วิธีแก้ไขคือผู้สัมภาษณ์จะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ตอบรู้สึกเป็นอิสระ และแน่ใจว่าคำตอบของเขาจะเป็นความลับ

2. โดยการสังเกตพฤติกรรม มีผู้เสนอว่าถ้าต้องการทราบว่าใครมีความคิดหรือรู้สึกต่อสิ่งใดก็ให้สังเกตพฤติกรรมของเขาต่อสิ่งนั้น แต่วิธีนี้มีข้อจำกัดคือ ในกรณีที่ทำการวิจัยมาก ๆ นั้น ไม่สามารถสังเกตพฤติกรรมได้หมดทุกคน นอกจากนี้ทัศนคติเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ที่จะมียุทธิพล ต่อบุคคล ดังนั้นในการที่จะตัดสินใจพฤติกรรมอะไร เราจะคาดหวังพฤติกรรมของบุคคลโดยพิจารณาจากทัศนคติอย่างเดียวไม่ได้ และในทำนองเดียวกัน ก็จะนำเอาพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมาตัดสินใจว่า เขามีทัศนคติอย่างไรก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน

3. โดยการสร้างข้อความที่เป็นข้อคิดเห็นต่อสิ่งเร้าที่เราต้องการวัด การวัดทัศนคติเป็นเครื่องเร้าให้คนที่เราต้องการให้เขาแสดงทัศนคติต่อสิ่งนั้น ตอบในเชิงเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น ๆ การวัดทัศนคติวิธีนี้จะออกมาในรูปของแบบวัดทัศนคติหรือเครื่องมือวัดทัศนคติ ซึ่งเหมาะจะใช้ในด้านการศึกษา งานอุตสาหกรรม และงานวิจัย เพราะสะดวกและรวดเร็วต่อการที่จะต้องการทราบค่ามัธยเลขคณิตของทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคลส่วนใหญ่

ววรรณดี แสงประทีปทอง (2536: 58-62) ได้อธิบายถึงวิธีการวัดทัศนคติว่าอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ 6 วิธี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการสังเกต การสังเกตเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เก่าแก่ที่สุด การสังเกต หมายถึง

การเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน การวัดทัศนคติโดยการสังเกตนี้ ผู้ศึกษาจะต้องอนุมานทัศนคติของบุคคลเป้าหมายจากพฤติกรรมที่เขาแสดง ในการสังเกต พฤติกรรมของบุคคลนี้ ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมตามธรรมชาติของบุคคล กล่าวคือ ไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ว่ากำลังถูกสังเกต ไม่ขอความร่วมมือจากผู้ถูกสังเกต และไม่เปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์ที่ต้องการวัด

2. วิธีการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นการถามให้ตอบด้วยปากเปล่า ผู้สัมภาษณ์อาจ จดบันทึกคำตอบ หรืออัดเสียงคำตอบไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง การสัมภาษณ์จะทำให้ได้ ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งข้อมูล ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

3. วิธีการใช้มาตรวัด มาตรวัดทัศนคติหมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยอาศัยระเบียบ วิธีที่มีการศึกษาวิจัยกันมาแล้ว มาตรวัดทัศนคติมีหลายแบบ มาตรวัดที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรวัดรวมของลิเคิร์ต มาตรวัดของกัตต์แมน และมาตรจำแนกความหมายของออสกูด

4. วิธีการสะท้อนภาพ การวัดทัศนคติโดยการใช้คำถามตรง ๆ ซึ่งแสดงถึงเจตนาของผู้ถามว่าต้องการจะศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับผู้ถูกถามนั้น บางครั้งผู้ถูกถามอาจมีปฏิกิริยาต่อ คำถามนั้น เช่น อาจยินดีตอบ หรือเลือกตอบที่เห็นสมควร หรือเสแสร้งให้ต่างไปจากความจริง ดังนั้น กรณีที่ผู้ศึกษาไม่แน่ใจว่าเรื่องที่ต้องการศึกษาจะถูกปิดบัง หรือจะได้ข้อมูลเพียงบางส่วน อาจใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางอ้อม ซึ่งเป็นการวัดที่จะสะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการ วิธีการ สะท้อนภาพ มี 3 วิธี คือ

4.1 วิธีการต่อให้จบประโยค (Sentenced Completion) วิธีการนี้ใช้มากในการวัด ทัศนคติที่อยู่ใต้จิตสำนึก ผู้ศึกษาจะให้ประโยคมาส่วนหนึ่ง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้ถูกถามเกิด การตอบสนองไปในทางต่าง ๆ กัน แล้วให้แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาโดยต่อประโยคให้จบ

4.2 วิธีการโยงความสัมพันธ์ของคำต่าง ๆ (Word Association) วิธีการนี้ผู้ศึกษา จะให้คำแทนข้อความ แล้วให้ผู้ตอบบอกว่าเมื่อได้ยินคำนั้นแล้วนึกถึงอะไรเป็นครั้งแรก การวัดตาม วิธีการนี้มี 2 ลักษณะ คือ เนื้อหา หรือคำที่ผู้ตอบตอบมา และระยะเวลาที่ใช้ในการคิดหาคำตอบ ในบางครั้งผู้ตอบอาจใช้เวลาในการนึกหาคำอื่นที่จะมาใช้แทนสิ่งที่นึกถึง เนื่องจากไม่อยากตอบ คำนั้นหรืออาจเป็นเพราะเป็นคำที่สังคมไม่นิยม เช่น เงิน คอมมิวนิสต์

4.3 วิธีการเล่าเรื่องราวจากภาพ (Story Telling) วิธีการนี้ ผู้ศึกษาจะใช้ภาพเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลตอบสนอง คำบอกเล่าจากภาพจะสะท้อนให้เห็นทัศนคติของบุคคลนั้น ๆ ได้ ภาพที่ใช้ต้องมีตั้งแต่ภาพถ่ายที่ชัดเจน ภาพวาดเหมือนของจริง ภาพถ่ายที่จางทำให้พรางมัวไม่ชัดเจน ตลอดจนภาพหยดหมึกบนกระดาษ

5. วิธีการวัดร่องรอยความสึกหรอและร่องรอยของการกระทำ วิธีการนี้จะเก็บข้อมูลโดยผู้เก็บข้อมูลไม่จำเป็นต้องไปเกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษาเป็นการส่วนตัว ทั้งในลักษณะรายบุคคล และเป็นกลุ่มพฤติกรรมของผู้ถูกเก็บข้อมูลเป็นไปตามธรรมชาติที่สุด วิธีการวัดร่องรอย มี 2 วิธี คือ

5.1 การวัดร่องรอยความสึกหรอ (Erosion Measures) วิธีการนี้จะวัดความสึกหรอของวัตถุต่าง ๆ อันเป็นผลจากการกระทำของบุคคลต่าง ๆ เช่น รอยทางเดินในสนามหญ้า เสื้อตัวที่ขอบมากส่วนมากจะเก่ากว่าเสื้อตัวอื่น ๆ

5.2 การวัดร่องรอยของการกระทำ (Trace Measures) วิธีการนี้เป็นการเปรียบเทียบปริมาณของวัตถุไร้ค่าที่ทิ้งอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ก้นบุหรี่ รอยมือ รอยเท้า

6. วิธีการวัดทางสรีระ วิธีการวัดทางสรีระเป็นการใช้เครื่องมือไฟฟ้า หรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เนื่องจากทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ไปในทางที่ชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น และความรู้สึกนี้อาจรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเรื่องราวและบุคคลนั้น เมื่อบุคคลถูกกระตุ้นด้วยสิ่งที่เขาเคยชอบ หรือเคยไม่ชอบจะทำให้ระดับอารมณ์ในขณะนั้นของเขาเปลี่ยนแปลงไป ถ้าใช้เครื่องมือวัดทางสรีระที่ละเอียดอ่อนก็สามารถจะตรวจพบความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์นี้ได้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ (2524: 32-34) ได้กล่าวถึงมาตรวัดทัศนคติที่นิยม และรู้จักกันแพร่หลายมี 3 แบบ ดังนี้

1. มาตรวัดทัศนคติตามแบบของเซอร์สโตน (Thurstone's Type Scale) การสร้างมาตรวัดทัศนคติแบบนี้เริ่มจากการสร้างข้อความเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะศึกษาขึ้นมาจำนวนหนึ่ง ประมาณ 50 ข้อความหรือมากกว่า แต่ละข้อความกำหนดให้มีมาตรให้เลือกประเมิน 11 มาตรเริ่ม

จาก A ถึง K หรือจาก 1 ถึง 11 เรียงตามลำดับจากเห็นด้วยอย่างยิ่ง A หรือ 1 จนไปถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง K หรือ 11 หรืออาจจะใช้จากชอบมากที่สุดไปจนถึงไม่ชอบมากที่สุดก็ได้

2. มาตรวัดทัศนคติตามแบบของลิเคิร์ต (Likert-Type Scale) มาตรวัดทัศนคติแบบนี้ มีชื่อเรียกหลายชื่อเช่น Signo Scale, Method of Summated - Rating Likert's Scaling เป็นต้น วิธีการสร้างแบบวัดเริ่มจากการสร้างข้อความที่แสดงทัศนคติต่อสิ่งที่ต้องการจะศึกษามาจำนวนหนึ่ง และกำหนดให้แต่ละข้อความมีมาตรให้เลือกประเมิน 5 มาตร จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. มาตรวัดทัศนคติของกัทท์แมน (Guttman's Technique) เป็นวิธีการที่อธิบายถึง ขบวนการในการประเมินผลกลุ่มของข้อความกลุ่มหนึ่ง ๆ ว่า เป็นไปตามข้อจำกัดหรือครบถ้วน ตามลักษณะที่ถูกต้องในการสร้างมาตร โดยวิธีของกัทท์แมน (Guttman) หรือไม่เท่านั้น

มาตรวัดทัศนคติ 3 แบบดังกล่าว มาตรวัดของ ลิเคิร์ต ได้รับความนิยมและนำไปใช้มากที่สุดเพราะเป็นมาตรวัดที่มีกระบวนการสร้างง่าย ไม่สลับซับซ้อน และให้ความเที่ยงสูง และสามารถปรับใช้วัดลักษณะทางความรู้สึกประเภทอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี (Robert K. Gable and Marian B. Wolf, 1993: 50)

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 231-232) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทัศนคติ มีดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดู คำสั่งสอนของบิดามารดา ญาติพี่น้อง ตลอดจนผู้ปกครองของเด็ก มีส่วนทำให้เด็กมีทัศนคติทั้งทางดีและไม่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ได้มาก เพราะสังคมแรกที่เด็กประสบคือ สมาชิกครอบครัวและสภาพในครอบครัว

2. วัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สั่งสอนสืบทอดกันมาจากชนรุ่นหนึ่ง ไปยังอีกรุ่นหนึ่งเรื่อย ๆ ไป สิ่งใดที่ได้รับจากวัฒนธรรมในทางที่ดี บุคคลในสังคมนั้นก็มีแนวโน้ม

ที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้าม ถ้าสิ่งใดที่วัฒนธรรมกำหนดว่าเป็นสิ่งไม่ดี บุคคลในสังคม นั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางลบไปด้วย

3. สถาบันการศึกษา การได้รับคำอบรมสั่งสอนจากสถาบันต่าง ๆ ทางด้านการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนระดับต่าง ๆ อาทิ ระดับก่อนวัยเรียน อนุบาล ประถม มัธยม เตรียมอุดม จนถึง อุดมศึกษา สามารถทำให้เด็กมีทัศนคติแตกต่างกันได้

4. การพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ สถานเริงรมย์ต่าง ๆ อาทิ โรงภาพยนตร์ สถานโบว์ลิ่ง ฯลฯ รายการต่าง ๆ ทางวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติของเด็กมาก จึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะควบคุมรายการต่าง ๆ ตลอดจนภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ให้มีประโยชน์ มีเนื้อหาสาระที่สำคัญ และเป็นการสร้างสรรค์เพื่อทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้อง

แอนิตา เวนเดน (Anita Wenden, 1991: 55-58) ได้สรุปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง โดยเวนเดน ได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ในด้านการเรียนการสอนภาษา การศึกษาผู้ใหญ่ และจิตวิทยาด้านสติปัญญา และได้สรุปปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มี 7 ประการ ดังนี้

1. กระบวนการสังคมประกิด (Socialization Processes) กระบวนการสังคมประกิด หรือกระบวนการอบรมเลี้ยงดูในบางครอบครัวทำให้เกิดความเชื่อในการพึ่งพาอาศัยคนอื่นมากกว่า การมีอิสระ ซึ่งเกี่ยวพันมาถึงการเรียนรู้ด้วย ผู้เรียนอาจได้รับทัศนคติที่ดีต่อการพึ่งพาครูและ โรงเรียนมาตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อโตขึ้นก็ยังคงคาดหวังให้ครูเป็นผู้ดูแลการเรียนรู้ของตน ในด้านการเรียนรู้ภาษานั้นผู้เรียนภาษาที่เป็นผู้ใหญ่ยังเชื่อในเรื่องบทบาทของครูและผู้เรียนว่า ผู้เรียนเป็นเสมือน ผู้บริโภคความรู้เป็นผู้ชำระเงินค่าเรียนภาษา หนังสือเรียนและชั่วโมงสอนของครู ส่วนครูเป็น แหล่งของความรู้และเป็นผู้ตัดสินใจความสำเร็จและความล้มเหลวในการสอบของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้กระบวนการสังคมประกิดจึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง

2. ความต้องการของผู้เรียนในบทบาทที่ขัดแย้งกัน (Conflicting Role Demands) ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ต้องการเรียนภาษาใหม่ ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบรรลุเป้าหมายอื่น ๆ ผู้เรียน

ที่อพยพย้ายถิ่นฐานจะเรียนภาษาที่สองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนบางคนเรียนเพื่อให้จบตามที่หลักสูตรกำหนดให้เรียน เนื่องจากผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีความต้องการและความวิตกกังวลในการเรียนรู้และทำสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้น การเรียนภาษาที่สองจึงไม่ใช่เป็นความจำเป็นอันดับแรก หรืออาจจะเป็นเป้าหมายสุดท้ายในการเรียนรู้ของพวกเขา การเรียนรู้ภาษาที่สองจึงเป็นเพียงการเรียนให้ครบตามหลักสูตร ผู้เรียนจึงคิดว่าไม่ควรเสียเวลาและพลังงานให้มากมายในการเรียนรู้ภาษาที่สอง ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จึงไม่ตั้งใจที่จะยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ภาษา เพราะไม่มีเวลาทั้ง ๆ ที่ยอมรับว่าการเรียนรู้ภาษาที่สองเป็นสิ่งสำคัญ ความต้องการในบทบาทของผู้เรียนในฐานะผู้เรียนภาษาอาจจะขัดแย้งกับความต้องการในบทบาทอื่น ๆ ของผู้เรียน

3. ความซับซ้อนของบทบาท (Complexity of Roles) ผู้เรียนภาษามีบทบาทหลายอย่างในชั้นเรียนซึ่งเกิดจากปัจจัยหลายประการ เป็นต้นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Factors) เช่น สถานภาพกับตำแหน่ง และทัศนคติกับความเชื่อที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม (Task-Related Factors) เช่น จุดประสงค์ของกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรม และเนื้อหาของกิจกรรม ทั้งสองปัจจัยนี้มีอิทธิพลต่อบทบาทที่ผู้เรียนจะต้องเกี่ยวข้องในชั้นเรียน และมีอิทธิพลต่อการคาดหวังในบทบาทของครูผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ผู้เรียนจะต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองให้มีความสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าว ซึ่งเป็นบทบาทที่ซับซ้อน การที่ผู้เรียนปฏิเสธที่จะยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ภาษาให้มากขึ้น และการขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเองสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนในบทบาทของตัวผู้เรียน

4. การขาดความรู้เกี่ยวกับเมตาคอกนิชัน (Lack of Metacognitive Knowledge) การที่ผู้เรียนไม่สนใจในกระบวนการที่เกี่ยวกับความรู้ความจำ เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่น่าจะเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนขาดความตั้งใจ และขาดความมั่นใจตนเองเมื่อต้องยอมรับเกี่ยวกับความรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง ดังเช่น นักศึกษาที่เป็นเจ้าของภาษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่เข้าในชั้นเรียนโดยไม่ได้ตระหนักว่าตนเองมีความสามารถสังเกต ประเมินผล และสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านความรู้ความจำของตนเองได้ ทัศนคติของนักศึกษาที่เป็นเจ้าของภาษาแบบเดียวกันนี้ก็เป็นอย่างของ

ผู้เรียนภาษาค้าว

5. ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ที่ผ่านมา (Learned Helplessness) ความเชื่อของผู้เรียนที่เกี่ยวกับความสามารถของตนเองอาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนไม่มีความสามารถพึ่งตนเอง ความล้มเหลวในการเรียนรู้ในวัยเด็กที่ผ่านมาในอดีตทำให้ผู้เรียนเชื่อว่า ตนเองจะไม่มีความสามารถในการเรียนรู้ถ้าไม่มีครูผู้สอน ซึ่งความเชื่อนี้ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอัตมโนทัศน์ (Self-Concept) ของผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตทุกด้านจะเชื่อว่าเป็นผลมาจากความคิดในวัยเด็กและยังคงเชื่อว่าตนเองประสบความสำเร็จได้เพราะครูผู้สอนเท่านั้น

6. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) การตัดสินใจ หรือการประเมินค่าตนเอง ด้วยลักษณะนิสัย ความสามารถในการรับรู้ซึ่งจะแสดงออกมาเป็นทัศนคติที่มีต่อตนเองต่อบุคคลอื่น และต่อสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สอง ที่แตกต่างกันในตัวผู้เรียนแต่ละคน ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมี 3 ประเภทคือ

6.1 ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองแบบทั่วไป (General Self-Esteem) ซึ่งเป็นแบบที่เปลี่ยนแปลงได้ยากในผู้ใหญ่

6.2 ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ (Situational Self-Esteem) เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในสถานการณ์เฉพาะ เช่น ที่โรงเรียน หรือ ความสามารถเฉพาะ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการกริษา

6.3 ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในกิจกรรม (Task Self-Esteem) เป็นความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในกิจกรรมเฉพาะอย่าง เช่น ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในการเรียนรู้ภาษาที่สอง ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ในการใช้ทักษะการอ่าน การเขียน เป็นต้น

ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้ภาษา การขาดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อความสามารถในการเรียนรู้ภาษาค้าวตนเอง

7. อัตมโนภาพ (Self-Image) การนึกคิดถึงตนเองเป็นผลจากการที่บุคคลประเมินเกี่ยวกับตนเอง เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อผู้เรียนค้นพบว่าตนเองประสบความสำเร็จเมื่อเทียบกับคนอื่น ๆ ก็จะทำให้เกิดการยกระดับในการเรียนรู้ขึ้น แต่ถ้าผู้เรียนรับรู้ว่าคุณภาพไม่ประสบความสำเร็จ

สำเร็จ เช่น ไม่สามารถเรียนรู้ได้ ก็จะเกิดความวิตกกังวล ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนบางคนเกิดความมานะที่จะเรียนรู้ภาษาเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ หรือ ผู้เรียนบางคนอาจจะทอดอ้อย หลีกเลี้ยงที่จะเรียนรู้ภาษาต่อไปอันเป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ดังนั้น การนึกคิดถึงตนเองในทางลบจะมีอิทธิพลต่อผลในการเรียนรู้ และ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง

นอกจากนี้เลสลีย์ ดิคกินสัน (Leslie Dickinson, 1996: 52) ยังได้กล่าวถึงความเชื่อที่มีผลต่อทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองว่า อุปสรรคประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ การที่ผู้เรียนมีทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในทางลบ เป็นเพราะผู้เรียนเหล่านี้มักจะเชื่อว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่เหมาะสมกับตัวพวกเขา การเรียนรู้ด้วยตนเองไม่มีประสิทธิภาพ และพวกเขาไม่สามารถจะทำได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้เรียนเหล่านี้ได้รับการชี้แนะว่าพวกเขาสามารถรับการฝึกหัดให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ก็จะทำให้ผู้เรียนเหล่านี้มีทัศนคติในทางบวกมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองเป็นปัจจัยที่มาจากสภาพแวดล้อมและตัวผู้เรียนเองซึ่งมีทั้งหมด 7 ประการคือ กระบวนการสังคมประภคิต ความต้องการของผู้เรียนในบทบาทที่ขัดแย้งกัน ความซับซ้อนของบทบาท การขาดความรู้เกี่ยวกับเมตาคอกนิชัน ความไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และทัศนคติภาพ ซึ่งถ้าเรารู้จักและเข้าใจถึงปัจจัยเหล่านี้ เราก็จะสามารถหาทางแก้ไขเพื่อสร้างทัศนคติที่คิดต่อการเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองให้แก่ผู้เรียนได้ เพราะทัศนคติหรือปัจจัยด้านความรู้สึกสามารถเปลี่ยนแปลงได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ ในประเทศ ปรากฏว่างานยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งแบ่ง

เป็นหัวข้อได้ดังนี้คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ศูนย์การเรียนรู้ภาษาแบบพึ่งตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การประเมินตนเอง และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

การเรียนรู้ด้วยตนเอง

กัญดา ชรรวมงคล (2522: I-IV) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาการอ่านด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลในวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษพื้นฐาน สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่จัดขึ้นในภาคต้น ปีการศึกษา 2521 เพื่อประเมินผลประสิทธิภาพวิชาการอ่านด้วยตนเองก่อนจะเริ่มใช้กับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2522 ตัวอย่างประชากรคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะรัฐศาสตร์ รวมจำนวน 1,076 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่เรียนวิชาการอ่านด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลได้คะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นิสิตที่เรียนอ่อนและนิสิตที่เรียนเก่งได้รับประโยชน์จากการเรียนด้วยตนเองมากกว่านิสิตในระดับปานกลางและระดับยอดเยี่ยม ในด้านการวิเคราะห์บทเรียนการอ่านด้วยตนเอง พบว่าบทเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั้งในด้านประโยชน์ ความน่าสนใจ ความยาว ความยาก ประสิทธิภาพที่ช่วยให้เรียนรู้และความชัดเจน ส่วนในด้านการวิเคราะห์วิธีการทดสอบและการประเมินผล พบว่า แบบสอบ Placement Test, Unit Test และ Achievement Test ซึ่งต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการเรียนด้วยตนเอง มีความสอดคล้องกันในการช่วยให้นิสิตเรียนรู้ได้ดีขึ้น นิสิตมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วยตนเองโดยเห็นว่าการเรียนด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์

อัจฉรา วงศ์โสธร และคณะ (2527: 197-198) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับบัณฑิตศึกษา แบบเรียนโดยมีผู้สอน แบบเรียนด้วยตนเอง และแบบผู้เรียนเลือกวิธีเรียนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตบัณฑิตในคณะต่างๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2526 จำนวน 96 คน ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มผู้เรียนโดยมีผู้สอนนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่า

กลุ่มที่มีทัศนคติที่ไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า ทัศนคติต่อวิธีเรียนโดยให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางลบกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการเรียน และคะแนนรวมจากการทดสอบทางภาษา ซึ่งผู้วิจัยสรุปว่า ทัศนคติเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษได้ดีนั้นมิปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อความสำเร็จ คือ ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วยตนเอง หรือการเลือกวิธีเรียนวิธีสอนด้วยตนเอง สิ่งนี้อาจจะสะท้อนให้เห็นว่า ในการเรียนภาษาในชั้นกลาง หรือชั้นสูงนั้น การรู้จักศึกษาหาความรู้ หรือฝึกฝนด้วยตนเองนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เช่นเดียวกับการรู้จักเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง

ศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง

นวนทพิย์ ดันติเศวตรัฐ และวิหิดา จงสุภาใจติทธิ์ (Nuantip Tantisawetrat and Vithida Chongsuphajaisiddhi, 1995: 131-148) ได้ทำการศึกษารวบรวมทัศนคติที่มีต่อการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง และแบบมีอิสระ (Self-Access Learning and Independent Learning) และประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 3 ของแผนกวิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมโยธา เคมีและไมโครชีววิทยา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 240 คน ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาบังคับและได้คะแนนต่ำเมื่อเทียบกับวิชาเอก ผลการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง และแบบมีอิสระ นักศึกษาตระหนักถึงประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง และชอบที่จะเรียนในศูนย์การเรียนรู้นี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ตั้งใจที่จะมาใช้ศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเองในอนาคต เพื่อปรับปรุงทักษะทางภาษาเพื่อใช้ในการศึกษาต่อและใช้ในอาชีพ นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบมุมที่มีความสนุกสนานเช่น วิดีทัศน์ เกมต่าง ๆ ไม่ชอบมุมการอ่านซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่าน โดยทั่วไป นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าไปใช้ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเองไม่ตั้งใจที่จะเข้าใช้ศูนย์นี้ในอนาคตเนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้ขาดแรงจูงใจภายในที่จะเรียนภาษาอังกฤษ เพียงแต่เรียนเพื่อให้ครบตามหลักสูตรที่กำหนดเท่านั้น แต่ถ้านักศึกษาเหล่านี้ได้รับการฝึกฝนให้เรียนแบบมีอิสระไม่พึ่งพาใครมากขึ้น พวกเขาจะเข้ามาใช้ศูนย์การเรียนรู้ภาษาแบบพึ่งตนเอง ซึ่งต้องมีการฝึก

นักศึกษาโดยการวางแผน และฝึกหัดให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นรินทร์ บุญชู (2532: 95-102) ได้ทำการศึกษาเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามแนวคิดของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1977) โดยปรับเครื่องมือวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของกุกลิเอลมีโน (SDLRS) แล้วนำไปวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สุ่มมาจาก 7 คณะ จำนวน 1,050 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูงในด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ส่วนคุณลักษณะที่เหลืออีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การมองอนาคตในแง่ดี การมีความรักในการเรียน การมีมโนคติของตนเอง ในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความสามารถในการใช้ทักษะ การศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา การมีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สำหรับการศึกษาคำแปรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ พบว่าเพศ คณะที่ศึกษา และผลการศึกษามีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา

สุวรรณยา หะกร (2533: 76-83) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เห็นด้วยอย่างมากเกี่ยวกับการเรียนด้วยการนำตนเองทั้ง 5 ด้าน โดยครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ด้านการวางแผนการเรียน ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ด้านการประเมินผล และนักศึกษาผู้ใหญ่มีความคิดเห็นเรียงลำดับดังนี้ ด้านการวางแผนการเรียน ด้านการแสวงหาแหล่งวิชาการ ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ด้านการประเมินผล เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาและนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้ง 5 ด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียง

ด้านเดียว คือการวางแผนการเรียน ส่วนอีก 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ศุภมาส ทองใส (2536: ง) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยใช้แบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามแนวคิดของ กุกลิเอลมีโน (Guglielmino) และเปรียบเทียบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามตัวแปรทางด้าน เพศ อายุ สาขาวิชาชีพ เหตุผลที่เข้าศึกษา ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน วิธีเรียน ผลการศึกษา และการประกอบอาชีพ ขณะศึกษาของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 420 คน จาก 42 โรงเรียน ด้วยเครื่องมือวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดของกุกลิเอลมีโน (Guglielmino, 1977) ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนนอกระบบโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้เรียนมีองค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ ด้านมโนคติของตนเองในการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านความรักในการเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ด้านการมองอนาคตในแง่ดี และด้านความคิดสร้างสรรค์ และลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามตัวแปร เพศ อายุ สาขาวิชาชีพ ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน และการทำงานระหว่างศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จุฑารัตน์ วิบุตผล (2539: ง) ได้ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ และความสำคัญระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับความสามารถในการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่ามัธยฐานเลขคณิตเท่ากับ 3.48 มีความสามารถในการอ่าน

ภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ โดยมีค่ามัธยเลขคณิตคิดเป็นร้อยละ 53.29 และมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีค่ามัธยเลขคณิตคิดเป็นร้อยละ 61.52

2. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.22

3. ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กภาพร คมสัน (2540: ง) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว โดยแบ่งตัวอย่างประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 42 คน เรียนด้วยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และกลุ่มควบคุมจำนวน 40 คน เรียนด้วยวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 24 คาบ ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังการเรียนของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนของผู้เรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของผู้ที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน คะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมากกว่าร้อยละ 80 เป็นด้วยกับการเรียนตามรูปแบบ ยกเว้นเรื่องความพอใจที่ไม่ต้องทำตามสิ่งที่ครูบังคับให้ทำ ผู้เรียนเห็นด้วยร้อยละ 64.30

การประเมินตนเอง

วิไล อาชวอาภรณ์ (2531: ง) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกการประเมินตนเองกับผลของการใช้การเสริมแรงทางบวกที่มีต่อการเพิ่มและการคงอยู่ของพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา จำนวน 9 คน ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ใช้โปรแกรมการประเมินตนเอง กลุ่มที่ 2 ใช้การเสริมแรง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุม ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่านักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการประเมินตนเอง และนักเรียน กลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมทั้งในระยะทดลองและระยะติดตามผล และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกการประเมินตนเอง และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนในระยะทดลองและติดตามผลไม่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

นภาพร เมษรักษ์วานิช (2514: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนรัฐบาลในสวนกลาง จำนวน 400 คน โดยแยกเป็นนักเรียนชาย 100 คน นักเรียนหญิง 100 คน ในแผนกวิทยาศาสตร์ และนักเรียนชาย 100 คน นักเรียนหญิง 100 คน ในแผนกศิลป์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นิสัยในการเรียน ทัศนคติในการเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง มีนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์มีนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนแผนกศิลป์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียนไม่แตกต่างกัน

5. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างแผนกวิชา ทั้งในเพศเดียวกันและระหว่างเพศ ปรากฏว่าคะแนนนิตยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีข้อที่น่าสังเกตคือ นักเรียนชายแผนกวิทยาศาสตร์กับนักเรียนหญิงแผนกศิลป์ และนักเรียนหญิงแผนกวิทยาศาสตร์กับนักเรียนหญิงแผนกศิลป์ มีทัศนคติในการเรียนไม่แตกต่างกัน

6. เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ ในแผนกเดียวกัน ปรากฏว่าคะแนนนิตยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่มีข้อที่น่าสังเกตคือ นักเรียนหญิงแผนกศิลป์มีทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนชายแผนกศิลป์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พิมพารณ์ เครื่องกำแหง (2522: 36-40) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาในวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาปีที่ 2 วิทยาลัยพลศึกษาเชียงใหม่ จำนวน 62 คน เป็นเพศชาย 39 คน เพศหญิง 23 คน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวอย่างประชากรมีทัศนคติเชิงนิมานต่อภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ครูและเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลสูงต่อทัศนคติต่อภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกต่างกันมีทัศนคติต่อภาษาอังกฤษแตกต่างกัน นักศึกษาวิชาเอกศึกษามีทัศนคติต่อภาษาอังกฤษดีกว่านักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาหญิงมีทัศนคติต่อภาษาอังกฤษดีกว่านักศึกษาชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อังฉรา วงศ์โสธร และคณะ (2525: 69-72) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน และวิธีการเรียน กับความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ องค์ประกอบที่ศึกษาได้แก่ ความถนัด ทัศนคติและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ทั้งชายและหญิง จำนวน 97 คน ผลการวิจัยพบว่า ความถนัดในการเรียนภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์คะแนนสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษา

อังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษ แต่มีความสัมพันธ์กับคะแนนสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความถนัด และทัศนคติไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกันในโครงสร้างระดับลึก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สตีเฟน ดี แครเชน (Stephen D. Krashen 1981) ที่ว่าความถนัดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนแบบจำ ในขณะที่ทัศนคติและแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนแบบเรียนรู้โดยไม่รู้ตัวหรือเรียนรู้แบบเข้าใจและชอบ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ ในต่างประเทศ ปรากฏว่ายังไม่มีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถแบ่งเป็นหัวข้อย่อยต่าง ๆ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ศูนย์การเรียนรู้ภาษาแบบพึ่งตนเอง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบการเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

การเรียนรู้ด้วยตนเอง

เอส เอส เฟลด์แมน และ ดี เอ โรเซนเชิล (S.S. Feldman and D.A. Rosenthal, 1991: 1-23) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยทั่วไป ของนักศึกษาชาวฮ่องกงกับชาวออสเตรเลียหรือชาวอเมริกัน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในด้านอายุ นักศึกษาชาวฮ่องกงมีพฤติกรรมในการเรียนรู้ด้วยตนเองช้ากว่านักศึกษาชาวออสเตรเลียและชาวอเมริกัน และจากผลการวิจัยนี้ ยังพบว่า หนุ่มสาวชาวจีนฮ่องกง มีการคาดหวังในการเรียนรู้ด้วยตนเองช้า และมีค่านิยมในเรื่องการศึกษาเป็นรายบุคคล ความสำเร็จในโลกภายนอก และความสามารถของแต่ละบุคคล น้อยกว่าชาวออสเตรเลียและชาวอเมริกัน

เทอร์รี แลมป์ (Terry Lamb, 1996: 101-112) ได้ทำการศึกษาวิจัยกรณีศึกษาซึ่งติดตามผลในระยะเวลา 5 ปี ในเรื่องการจัดการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแบบประสมในเมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งใน Derbyshire ในประเทศอังกฤษที่สอนภาษาเยอรมัน ฝรั่งเศส และญี่ปุ่นเป็นภาษาต่างประเทศ นักเรียนทุกคนต้องเรียนภาษาต่างประเทศ 1 ภาษาดังแต่เข้าเรียนอายุ 11 ปี จนถึง อายุ 16 ปี โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนรับผิดชอบการวางแผน การกำกับ และการวัดผลความก้าวหน้าของตนเอง ผลการศึกษาวิจัยปรากฏดังนี้

1. นักเรียนชอบการตั้งอัตราความก้าวหน้าของตนเอง
2. นักเรียนชอบการเลือกที่เกี่ยวกับความต้องการในการเรียนของเขาตามความสามารถของตนเอง และนักเรียนสามารถทำงานในสิ่งที่ต้องการตามเวลาที่ต้องการได้
3. นักเรียนรู้ดีกว่าทำงานได้ดี หรือดีขึ้นเมื่อมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง
4. เมื่อนักเรียนคุ้นเคยกับการทำงานในลักษณะนี้ นักเรียนได้พัฒนาทักษะในการจัดระบบในการเรียนรู้ภาษาของตนเอง
5. นักเรียนสามารถใช้ทักษะต่าง ๆ ในการจัดการควบคุมการเรียนรู้ของตนเองจากหลักสูตรอื่น ๆ
6. นักเรียนพัฒนาทักษะในการประเมินตนเอง
7. นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการค้นหาความช่วยเหลือเมื่อรู้สึกไม่มั่นใจ จึงทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานที่สัมพันธ์กับความก้าวหน้าที่คุณได้รับ

เอ แอล คาห์ล และ เอ็ม แอล เคลลี (A. L. Kahle and M. L. Kelly, 1994 : 275-290) ได้ทำการศึกษาปัญหาในการทำการบ้านของนักเรียนที่ได้รับการฝึกการตั้งเป้าหมายในการทำการบ้านเอง กับการฝึกทำการบ้านกับพ่อแม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 2, 3 และ 4 จำนวน 40 คน และ พ่อแม่ของนักเรียน แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มนักเรียนที่ตั้งเป้าหมายเองโดยมีการแนะนำการตั้งเป้าหมาย การบันทึกการตั้งเป้าหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมาย ทำรายการการให้รางวัล 2. กลุ่มที่ฝึกทำการบ้านกับพ่อแม่โดยพ่อแม่กำหนดแนวทางการทำ

การบ้าน ให้ความช่วยเหลือ และเตือนให้ใส่ใจการทำกรบ้าน ดูแลข้อผิดพลาดของงาน ชมเชยและให้รางวัลกับพฤติกรรมที่เหมาะสม 3. กลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ตั้งเป้าหมายการทำกรบ้านเอง และที่ฝึกกับพ่อแม่ มีปัญหาในการทำกรบ้านลดน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนที่ตั้งเป้าหมายเองสามารถทำกรบ้านและตอบคำถามได้ถูกต้องดีขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแปลง กลุ่มนักเรียนที่ตั้งเป้าหมายเองสร้างความพึงพอใจให้กับพ่อแม่ และตัวนักเรียนเองมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่พ่อแม่ฝึกให้

ศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง

เลสลีย์ ดิกกินสัน (Leslie Dickinson, 1996: 46) ได้ทำการศึกษาสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในปี 1994 เพื่อประเมินผลการใช้ศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง (Self-Access Center) ของนักศึกษาวิทยาลัยครูในประเทศมาเลเซีย ที่เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษในภาคเรียนที่ 2 จำนวน 630 คน และภาคเรียนที่ 4 จำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และประสิทธิภาพของศูนย์การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาทั้งสองกลุ่มมีทัศนคติที่ดีมาต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและเห็นประโยชน์ของการใช้ศูนย์ในการเรียนรู้แบบพึ่งตนเองในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จูดิธ แอนน์ เมอร์เรย์ (Judith Anne Murray, 1988: 1036) ได้ศึกษาผลการฝึกงานในคลินิกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนพยาบาล ผลการวิจัยพบว่าระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนพยาบาล มีความสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยและการวางแผนในการศึกษาต่ออย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนที่มีความรู้ดีกว่าตนมีประสบการณ์ในการฝึกงานที่มีคุณภาพ มีคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอยู่ในระดับสูง

ลินดา แคบเบดจ์ แลงสตัน (Linda Cabbedge Langston, 1990: 3824) ได้ศึกษาลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพอใจของผู้เรียนต่อโครงการเรียน

ด้วยการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการเรียนโดยครูเป็นผู้ชี้แนะ โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ไค-สแควร์ (Chi-Square) และ 2x2 ANOVA ผลการวิจัยพบว่า การประเมินด้วยตนเองกับการประเมินโดยผู้สอนไม่แตกต่างกัน ผู้เรียนที่มีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง การวิเคราะห์หลังจากผู้เรียนเรียนจบโครงการแล้วพบว่า ความพอใจในการเรียนระหว่างโครงการเรียนทั้งสองแบบไม่แตกต่างกัน แต่ผู้เรียนในโครงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความพอใจที่ได้เลือกทางเลือก กำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและตัดสินใจผลการเรียนของตนเองและรับผิดชอบในการทำงานของตนเอง มีความเป็นอิสระไม่มีความรู้สึกกดดันในการทำงาน และมีความรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมในโครงการทั้งหมด

แบบการเรียน

แอล เอส ซี โคเกอร์ (L. S. C. Coker, 1984: 2373-A) ได้ทำการสำรวจแบบการเรียนแบบความรู้ความจำในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอน 2 วิธี คือ วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบมีอิสระและวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบพึ่งพาครูผู้สอนกับการคิด 3 แบบ วิธีการสอนที่ผู้เรียนชอบ และผลการเรียนปลายภาค ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ผลการสอบจากแบบทดสอบแบบความรู้ความจำ ดำเนินการทดลองสอนกลุ่มแรกใช้วิธีการสอนแบบพึ่งพาครูผู้สอน กลุ่มที่สองใช้วิธีการสอนแบบให้ผู้เรียนเป็นอิสระตัดสินใจด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่มีแบบการเรียนแบบพึ่งพาครูผู้สอน และแบบมีอิสระมีผลการเรียนแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยของผลการเรียนของกลุ่มที่เรียนแบบมีอิสระสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบพึ่งพาครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่าวิธีการสอนของครูที่นักศึกษาพยาบาลชอบคือให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบมีอิสระ

เอส ซี เธเลอร์ (S. C. Thaler, 1987: 872-A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความชอบในแบบการเรียน นิสัยในการเรียน และทัศนคติ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยในแถบชานเมือง ผลการศึกษาพบว่า นิสัยในการเรียน และทัศนคติของ

นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มตัวอย่างที่เรียนดีจะมีความรับผิดชอบ และชอบเรียนแบบศึกษาด้วยตนเองมากกว่าแบบเรียนกับเพื่อน และไม่ชอบเรียนแบบพึ่งพาผู้อื่น

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

เอฟ แอก มอร์ริส (F. L. Morris, 1961: 135-139) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียน นิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียนของนักเรียนระดับ 7 จำนวน 144 คน ระดับ 8 จำนวน 130 คน และ ระดับ 9 จำนวน 97 คน ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียน และให้ครูประจำชั้นประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยให้คะแนนเป็น A, B, C, D หรือ E และเปลี่ยนคะแนนที่ได้จากแบบสำรวจนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียนให้เป็นตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ และหาเกณฑ์ปกติเปรียบเทียบตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ได้จากแบบสำรวจนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียน กับการประเมินค่าของครูเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ครูประเมินให้คะแนน A, และ B ตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ของคะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียนจะสูงกว่าพวกที่ได้คะแนน D และ F ร้อยละ 87 ของนักเรียนระดับ 7 ที่ได้คะแนน A-B จะได้คะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการเรียนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ขึ้นไป ขณะที่นักเรียนที่ได้คะแนน D และ F มีเพียงร้อยละ 31 เท่านั้นที่ได้คะแนนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ระดับ 8 และ 9 ก็ปรากฏคล้ายกับของนักเรียนระดับ 7

เอส บี คาน (S. B. Khan, 1969: 216-221) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ทัศนคติของนักเรียนชายที่มีต่อครูมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนนักเรียนหญิงแทนที่จะเป็นทัศนคติที่มีต่อครู กลับเป็นนิสัยในการเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ คานยังได้สรุปไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของคนเรานอกจากจะขึ้นอยู่กับสติปัญญา

แล้ว อารมณ์ ความรู้สึก ทักษะคิดในการเรียน ตลอดจนนิสัยในการเรียนก็มีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน

ดี ซี นีล, เอ็น กิลล์ และ ดับบลิว ทิสเมอร์ (D. C. Neale, N. Gill and W. Tismer, 1970: 232-237) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะคิดที่มีต่อวิชาเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับ 6 เป็นชาย 105 คน หญิง 110 คน เมื่อเปิดเรียนสัปดาห์แรก ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบซีแมนติกดิฟเฟอเรนเชียล (The Semantic Differential Instrument) แบบทดสอบสติปัญญา (The Lorge Thorndike Intelligence Test-Level II) และแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (The S.R.A. Achievement Series) และเมื่อสิ้นปีการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ทำแบบทดสอบทักษะคิดที่มีต่อวิชาที่เรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีเนื้อหาคล้ายคลึงกับแบบทดสอบที่ทำในครั้งแรก ผลปรากฏว่า ทักษะคิดต่อวิชาเรียนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชาย ทักษะคิดที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา เลขคณิต และการอ่าน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.27 - 0.32$) ทักษะคิดต่อวิชาวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.15$) สำหรับนักเรียนหญิง ทักษะคิดในการอ่านเพียงอย่างเดียวที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.20 < P 0.05, r = 0.35 p < 0.01$) และผลการศึกษายังพบว่า ทักษะคิดที่มีต่อวิชาเรียนซึ่งวัดโดยแบบทดสอบซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล มีบทบาทในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยมาก นอกจากนั้นยังปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงมีทักษะคิดต่อวิชาที่เรียนไม่ค่อยดีในตอนปลายปีการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบกับตอนต้นปีการศึกษา และนักเรียนหญิงมีทักษะคิดต่อโรงเรียนดีกว่านักเรียนชาย

ซี เอ ฮิล (C. A. Hill, 1971: 771-A) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะคิดในการเรียนพลศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาในรัฐอะคันซอ โดยใช้แบบวัดทัศนคติของเอดจิงตัน (Edginton Attitude Scale) วัดทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 969 คน จาก 21 โรงเรียน พบว่า ครูผู้สอน ขนาดของโรงเรียน ขนาดของชั้นเรียน เวลาที่สอนวิชาพลศึกษา

ความสามารถทางด้านทักษะของนักเรียน คณะนวิชาพลศึกษา ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา เป็นปัจจัยที่มีผลทางด้านทัศนคติต่อวิชาพลศึกษา

อาร์ ซี การ์ดเนอร์, อาร์ คลิเมนต์, พี ซี สมิธ และ ซี แอล สมิธ (R.C. Gardner, R. Clement, P.C. Smythe and C.L. cited in R.C. Gardner, 1985: 93-98) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาฝรั่งเศส โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนเกรด 7 ถึงเกรด 11 ที่เรียนภาษาฝรั่งเศสติดต่อกันเป็นเวลา 2 ปี จำนวน 15 กลุ่มจากเมืองต่างๆ ในแคนาดา โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นนักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลสูง และสัมฤทธิ์ผลต่ำ ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางบวกต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เปลี่ยนแปลงไปในทางลดลง เนื่องจากสภาพการเรียนที่ยากขึ้นเมื่อมีการเรียนในระดับที่สูงขึ้น งานวิจัยนี้ไม่พบว่าสัมฤทธิ์ผลทางเรียนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการเรียนภาษา อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียนจะพัฒนาทัศนคติเชิงบวกได้มากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย